

כל למידה היא חברתית ורגשית- התשתית המחקרית על האופן שבו אנחנו לומדים

הצהרת קונצנזוס | הועדה הלאומית, מכון אספן

סטפני ג'ונס וג'ניפר קאן • 13, ספטמבר, 2017 לפירסום המקורי באנגלית

ההזדמנות

מחקרים מחזקים את מה שאנשי חינוך והורים ידעו תמיד- ההצלחה של תלמידים ביה"ס ומחוצה לו קשורה בקשר הדוק להתפתחות חברתית-רגשית בריאה. תלמידים בעלי תחושת שייכות ומטרה, העובדים בצורה טובה עם חבריהם לכיתה על מנת לפתור בעיות, היכולים לתכנן ולהשיג מטרות ולהתמיד באתגרים- בנוסף לכך שהם לומדים קריאה, חשבון והמשגות ורעיונות מדעיים- נמצאים בסבירות גבוהה יותר למקסם את האפשרויות שלהם ולהגיע למימוש מלוא הפוטנציאל שלהם.

בהינתן כמות הזמן הבלתי מבוטלת שילדים מבליים בביה"ס, יש לו השפעה ניכרת, לטוב ולרע, על התפתחותם של ילדים בכל התחומים. ביה"ס הוא קונטקסט קריטי להתפתחות חברתית-רגשית. כיום, מערכות חינוך שינו את סדרי העדיפויות שלהם כך שלמידה חברתית-רגשית נמצאת גבוה בראש סדרי העדיפויות, כאשר המחקר תומך במהלך זה ובהזדמנויות שהוא טומן בחובו.

למידה היא חברתית ורגשית

עשורים של מחקר בהתפתחות אנושית- מחקרי קוגניציה, התנהגות, חקר המוח, מדיניות חינוך כמו גם שדות מחקר נוספים האירו את התובנה כי תחומים משמעותיים בהתפתחות האנושית - התחום הרגשי, התחום החברתי, התחום הקוגניטיבי, השפתי והלימודי מחוטים באופן עמוק במוח ובהתנהגות והם כולם מרכזיים ללמידה. חוזקות או חולשות בתחום אחד מטפחות או פוגעות בהתפתחות של תחום אחר. לדוגמא- מיומנויות ליבה כמו שליטה עצמית כוללות מרכיב קוגניטיבי של אינהיביציה התלויה במצב הרגשי של האדם.

התפתחות חברתית-רגשית כוללת יכולות, מיומנויות ותהליכים חברתיים, רגשיים וקוגניטיביים. נמצא כי לא רק שהמיומנויות החשובות הללו מקדמות למידה קוגניטיבית, אלא שאיכות ועומק הלמידה של התלמידים משתפרות כאשר לתלמידים יש את ההזדמנויות להיות באינטראקציה עם אחרים.

אתגר מרכזי בנוגע להתפתחות חברתית-רגשית נוגע לכך שלא כולם מסכימים בדיוק על מה זה. עבור חלק מדובר בסידרת כלים ללמידה, אחרים רואים בכך דרך לחיזוק החוסן או דרך לבנות מוסר. אין פירושו של חוסר עקביות זה, שיכולות חברתיות-רגשיות הן "רכות", בלתי ניתנות למדידה או לא רלוונטיות אלא, שהתפתחות חברתית-רגשית היא מרובת פנים ואינטגרלית ללמידה ולאופן שבו היא מתרחשת.

כפי שצויין קודם לכן, התפתחות חברתית-רגשית מכילה יכולות ומיומנויות ספציפיות שתלמיד זקוק להן על מנת להציב מטרות, לנהל התנהגות, לבנות מערכות יחסים ולעבד ולזכור מידע. כמו כן, ניתן באופן מכוון להבנות הקשרים שיאפשרו את טיפוח היכולות והמיומנויות הללו. כשמתבוננים מעבר למגוון דיספלינות, מסגרות מארגנות ומחקרים ניתן לקבץ את המיומנויות הללו לשלושה תחומים הקשורים זה לזה:

1. מיומנויות קוגניטיביות הכוללות תפקודים ניהוליים כגון זיכרון עבודה, שליטה קשבית, גמישות, אינהיביציה, תכנון כמו גם אמונות ויחוסים שמנחים את תחושת העצמי ואת העמדות בנוגע ללמידה ולצמיחה.
2. יכולות רגשיות המאפשרות להתמודד עם תיסכול, לזהות ולנהל רגשות, להבין את הרגשות ואת נקודות המבט של האחר.
3. יכולות חברתיות ובינאישיות המאפשרות לקרוא רמזים חברתיים, לנווט בסיטואציות חברתיות, לפתור קונפליקטים בינאישיים, לשתף פעולה עם אחרים, לעבוד באופן יעיל בצוות, להפגין חמלה ואמפתיה כלפי אחרים.

עדויות מחקריות ממגוון דיספלינות ונקודות מבט ממחישות שיכולות חברתיות-רגשיות מתפתחות במערכות הקשרים מורכבות, ודרך מערכות יחסים. לכן, זה משמעותי שארגונים ינקטו בגישה מערכתית על מנת לקדם את ההתפתחות בתחומים הבאים: מיומנויות ואמונות של מבוגרים; תרבות, אקלים ונורמות ארגוניות; סדירויות ומבנים שמנחים את האינטראקציות ואת ההוראה. גישה כזאת הנה אפקטיבית ביותר כאשר היא מתוכננת ומעוצבת בהתאם לצרכים ולהקשר הספציפי של הארגון או הקהילה.

הצהרת קונצנזוס זאת מעוגנת במחקר ונותנת מענה מדעי למחלוקת בנוגע לשאלה האם בתי ספר צריכים לטפח את היכולת החברתית-רגשית-קוגניטיבית של התלמידים כמשימה יומיומית? ההצהרה מאששת שהתחומים הללו הם הדרך שבה כל התלמידים לומדים. תפיסת הקונצנזוס מאפשרת למחנכים ולקובעי המדיניות לנוע בבטחה לתמיכה בהתפתחות חברתית-רגשית כחלק מההוראה במאה ה-21. בעוד שכל הצהרה עומדת בפני עצמה, המטרה היא להסתכל עליהן כמכלול.

הצהרה 1 | התפתחות חברתית-רגשית וקוגניטיבית חשובה

יכולות חברתיות, רגשיות וקוגניטיביות מתפתחות לאורך כל החיים והן חיוניות להצלחה בביה"ס, בעבודה, בבית, בקהילה והן מאפשרות לאינדבידואל לתרום באופן משמעותי לחברה.

חברתיות חיוביות עם מבוגרים ועם ילדים; עוד נמצא שהתנהגות לימודית בשנים מאוחרות יותר בביה"ס קשורה בקשר הדוק לתפקוד החברתי-רגשי- התנהגותי של תלמידים. נמצא כי הוראה בכיתה ופעילות לימודית המחברות בין אתגרים קוגניטיביים לבין אינטראקציה חברתית או העולם הרגשי של התלמיד, מובילה ללמידה עמוקה יותר וארוכת טווח.

בנוסף לתוצאות אינדיבידואליות של התלמידים, התמקדות בהתפתחות חברתית- רגשית מובילה לבנייתם של בתי ספר בטוחים יותר, מתפקדים יותר, ולכיתות שמאופיינות בתרבות ואקלים תומכים, במערכות יחסים חיוביות, ניהול כיתה אפקטיבי, למידה עמוקה יותר ופחות בעיות התנהגות.

יש כיום גוף הולך ומצטבר של עדויות מחקריות המציעות שהתערבויות ספציפיות בהקשר ליכולות חברתיות- רגשיות של מורים מובילות לשיפור במגוון מדדים של ה well-being של המורה כולל הפחתת סטרס ושחיקה, אשר יכולות בתורן להפחית את שיעור התחלופה של מנהלים ומורים.

מורים מדווחים על שביעות רצון גבוהה יותר שלהם כאשר תלמידיהם מעורבים יותר ומצליחים יותר, ומוטיבציה של תלמידים ומעורבותם קשורה בקשר הדוק לרלוונטיות תוכן ההוראה ולגישות המשקפות את העולם הרגשי והחברתי של תלמידים.

קיים גוף מוצק של מחקר המראה שתלמידים לומדים טוב יותר, ושכיתות הן אפקטיביות יותר כאשר לילדים ולמתבגרים יש את היכולות והמיומנויות לנהל רגשות, למקד קשב, לנווט באופן מוצלח במערכות יחסים עם בני קבוצת הגיל ועם מבוגרים, להתמיד לנוכח קושי, ללמוד וליישם תוכן אקדמי ולפתור בעיות.

נכון להיום יודעים שבנוסף לתוצאות טובות יותר מבחינה ההתנהגותית ומבחינה חברתית-רגשית, טיפוח למידה חברתית-רגשית בשנות ביה"ס משפר את התפקודים הניהוליים, את חוויות המסוגלות העצמית, יכולת ההתמדה, התנהגויות פרו-חברתיות, משפר ציונים והישגים במבחנים סטנדרטיים. ילדים עם יכולות חברתיות- רגשיות חזקות יותר נמצאים בסבירות גבוהה יותר להשתלב במוסדות להשכלה גבוהה, להיות בעלי קריירה מצליחה, בעלי מערכות יחסים חיוביות יותר במשפחה ובמקומות העבודה, להיות בעלי בריאות נפשית ופיזית טובה יותר, להיות מעורבים פחות בהתנהגות עבריינית ולהיות אזרחים מעורבים יותר.

יכולות חברתיות-רגשיות וקוגניטיביות שזורות זו בזו באופן תשתיתי- הן תלויות זו בזו מבחינת התפתחות, התנסות והאופן שבו עושים בהן שימוש.

יכולות חברתיות-רגשיות שזורות זו בזו באופן עמוק וביחד הן חלק אינטגרלי מלמידה והצלחה לימודית. מגוון רב של יכולות חברתיות-רגשיות וקוגניטיביות מעובדות באותם חלקים במוח, והדבר מוביל לכך שהן משפיעות זו על זו, כך למשל הרגש פחד עלול לפגוע ביכולת שלנו לעבד מידע. המחקר מצא שמיומנויות אקדמיות בשנות בית הספר הראשונות קשורות באופן הדוק ליכולת לווסת רגשות והתנהגות, וליכולת להיות מעורב באינטראקציות

הצהרה 2 | יכולות חברתיות-רגשיות ניתנות לטיפול

ניתן ללמד ולפתח יכולות חברתיות-רגשיות וקוגניטיביות במהלך הילדות, ההתבגרות ומעבר לכך.

חברתיות-רגשיות. **Active** | שימוש בצורות אקטיביות של למידה, על מנת ללמד ילדים לשלוט במיומנויות חדשה. **Focused** | ממוקדות ומדגישות פיתוח מיומנויות חברתיות ורגשיות ולא תחומים נוסקים כגון חינוך לאזרחות. **Explicit** | מתמקדות במפורש במיומנות חברתית-רגשית ספציפית.

מחקר המשך חשף שהמשתתפים המשיכו להראות יתרונות חיוביים בממוצע 3.75 שנים לאחר ההשתתפות בתכנית, דבר המצביע על יתרונות ארוכי טווח של התערבות SEL. יתר על כן, ההתערבויות הניבו תוצאות מעבר לאוכלוסיות ללא תלות בגזע/מוצא אתני, רקע סוציו-אקונומי, גישות אחרות להתערבות המדגישות אספקט אחד או תחום מיומנות אחד, למשל כאלו המתמקדת בתפקודים ניהוליים, מיינדפולנס, תבנית חשיבה מתפתחת, נמצאו אף הן כאפקטיביות.

מיומנות חברתית-רגשית וקוגניטיבית לא נקבעת מראש ע"י תכנית אב גנטית אחת. הגנים שלנו נמצאים באינטראקציה עם החוויה כך שהמיומנויות הללו מופיעות, צומחות, ומשתנות מעבר לזמן מהשנים הראשונות לחיים, לאורך הילדות ההתבגרות והבגרות. ישנן עדויות מסוימות לכך שמיומנויות חברתיות-רגשיות ניתנות לשינוי לאורך תקופת התפתחות ארוכה, בעוד שחלק מיכולות הליבה הקוגניטיביות משתנות פחות ככל שילדים מתבגרים. למרות שלמחקר יש עוד כבדת דרך לעשות ישנם שני עקרונות התפתחותיים חשובים:

1. חלק מהמיומנויות פעולות כאבני בניין תשתיות למיומנויות מורכבות יותר שיופיעו מאוחר יותר בחיים. לדוגמה- ויסות וניהול רגשי הינם תשתיתיים לפתרון קונפליקטים חברתיים מורכבים. משמעות הדבר הינה שילדים צריכים לפתח יכולות חברתיות-רגשיות וקוגניטיביות מסוימות לפני שהם יכולים לפתח יכולות אחרות.

2. המחקר מצביע על כך שיש תקופות התפתחותיות שבהן חלק מהמיומנויות בולטות וחשובות יותר מאחרות. המשמעות הינה שיש לטפח מיומנויות חברתיות-רגשיות וקוגניטיביות בגילאים מסויימים.

קונטקסטים והתנסויות יכולים להיות מעוצבים בדרכים שמשפיעות באופן חיובי על הלמידה החברתית-רגשית ואקדמית של ילדים, על תוצאות בחיים, כאשר ישנן פרקטיקות ותכניות שהוכחו כעילות בשיפור ההתפתחות החברתית-רגשית.

ניתן לטפח באופן מכוון מיומנויות חברתיות-רגשיות באמצעות פרקטיקות איכותיות, התערבויות ותכניות בבית הספר ומחוצה לו. לדוגמה- בסקירה של דורלאק ועמיתיו (2011) שערכו מטה-אנליזה על יותר מ 200 תוכניות חברתיות-רגשיות לגילאי K-12 נמצא כי תכניות הן אפקטיביות ביותר כאשר הן מטפחות פרקטיקות של אימון במיומנויות חברתיות-רגשיות. באופן ספציפי נמצא כי התכניות הללו עונות על ראשי התיבות **SAFE** -

Sequenced | סידרת פעולות, ולא פעולה בודדת, מתואמות הקשורות זו לזו והמטפחות מיומנויות

הצהרה 3 | לבתי ספר יש תפקיד מפתח בהתפתחות לימודית, חברתית ורגשית

לבתי ספר יכולה להיות השפעה משמעותית על התפתחות חברתית-רגשית ולימודית. הקהילה הרחבה צריכה להיות מעורבת על מנת לקדם, לחזק ולהעמיק את רכישת היכולות הללו.

ידועים: למידה חברתית-רגשית צריכה להיות מותאמת לצרכי התלמיד מבחינה התפתחותית ותרבותית; צריכה להיות משולבת מעבר לקונטקסטים בתוך ומחוץ לביה"ס; תלמידים מפיקים יותר כאשר למידה חברתית-רגשית ארוגה באינטראקציות היומיומיות בביה"ס ובתרבות שלהם; וכאשר למידה חברתית-רגשית באה לידי ביטוי במאמצים משותפים של המבוגרים מעבר לכל מרחבי בית הספר- בתוך ומחוץ לכיתה.

על מנת לבנות את המיומנויות הללו מעבר להקשרים, תלמידים צריכים הזדמנויות מתמשכות ועקביות לבנות ולתרגל את המיומנויות הללו. פירושו של דבר הוא שהמבוגרים צריכים להסכים על פרקטיקות עקביות מעבר לכיתה והקשרי בית הספר.

על מנת שהתפתחות חברתית-רגשית ולימודית תשגשג בביה"ס מורים ומנהלים צריכים פיתוח מקצועי ותמיכה על מנת להבין, ולהוות מודל למיומנויות הללו, להתנהגויות, לידע ולאמונות.

תלמידים מפיקים הכי הרבה מלמידה חברתית-רגשית כאשר הצוות מקבל אימון והכשרה וכאשר אסטרטגיית ההטמעה ארוגה היטב בהוראה ולמידה יומיומית. למרות זאת, במקומות רבים המורים מקבל מעט מאד הכשרה לגבי כיצד לפתח מיומנויות חברתיות-רגשיות. כתוצאה מכך, מורים מדווחים על תחושת מסוגלות עצמית נמוכה לגבי היכולת שלהם לתמוך בהתפתחות החברתית-רגשית של תלמידים. כאשר מורים מקבלים הכשרה במסגרת תכנית או כחלק מהטמעת אסטרטגיית הדבר משפיע על ההוראה והלמידה בכיתה, הם מרגישים תחושת מסוגלות עצמית גבוהה יותר להטמיע אסטרטגיית ניהול כיתה חיובית, אקטיביות המפחיתות את ההתנהגות האגרסיבית של תלמידים והמקדמות אקלים למידה כתתי חיובי יותר. באופן אולטימטיבי, האימון צריך להיות בשלב ההכשרה לתפקיד כמו גם בשלב הפיתוח המקצועי. כמו כן, צריכה להינתן תמיכה למורים בתהליכי ההטמעה.

בנוסף לאימון ולמיכה המוקדשים לפיתוח למידה חברתית-רגשית של תלמידים, מורים זקוקים לתמיכה בבניית המיומנויות החברתיות-רגשיות שלהם עצמם. המחקר מראה שמורים עם יכולות חברתיות-רגשיות חזקות יותר הם בעלי מערכות יחסים חיוביות יותר עם התלמידים שלהם, הם מעורבים יותר באסטרטגיית ניהול כיתה אפקטיבית יותר ומטמיעים תהליכים חברתיים-רגשיים, עבור התלמידים שלהם, בצורה אפקטיבית יותר. הדבר נכון לא רק למורים אלא גם למנהלים, אנשים נוספים בצוות החינוכי, לפיקוח ולמחוז.

בהינתן כמות הזמן המכובדת שילדים מבלים בביה"ס, בתי ספר הם קונטקסט קריטי לפיתוח, בניה וטיפוח של מיומנויות חברתיות-רגשיות ואקדמיות. בו בזמן, משפחות ומוסדות קהילתיים אחרים משחקים תפקיד חיוני בבנייה ותמיכה ביכולות הללו. שילוב של משפחות וארגונים הפועלים בשעות אחה"צ מחוץ לביה"ס, במאמצים להבטיח התפתחות חברתית-רגשית ולימודית בריאה, מאפשר ללמידה להתרחש ולהתחזק מעבר להקשרים.

התפתחות חברתית-רגשית ולימודית היא חלק חיוני מחינוך K-12 שיכול להפוך בתי ספר להיות מקומות שמטפחים מצינות אקדמית, שיתוף פעולה ותקשורת, יצירתיות וחדשנות, אמפתיה וכבוד, מעורבות אזרחית ומיומנויות ועמדות אחרות הנחוצות להצלחה במאה ה-21.

שילוב של התמקדות בהתפתחות חברתית-רגשית בתוך המבנה והפרקטיקות של ביה"ס הוא נתיב ליצירת סביבה בית ספרית בטוחה, תומכת המזמנת למידה.

ממצא שעולה באופן עקבי נוגע לכך שטיפוח יכולות חברתיות-רגשיות מוביל לשינוי בתרבות ואקלים הכיתה. כלומר, ההתערבויות מעצבות לא רק תוצאות בקרב אינדיבידואלים אלא גם נוגעות לתוצאות רחבות יותר ברמה הבית ספרית.

תלמידים בעלי מיומנויות חברתיות-רגשיות חזקות יותר נמצאים בסבירות גבוהה יותר ליזום ולשמר מערכות יחסים חיוביות עם בני גילם ועם מבוגרים, להשתתף בפעילויות כיתתיות ולהיות מעורבים בלמידה. בנוסף, הכיתות מתאפיינות במערכות יחסים מורה-תלמיד שהן חמות ומעורבות יותר, הדבר מוביל לכך שכאשר תלמידים שמרגישים בנוח עם המורים שלהם ועם קבוצת הגיל שלהם מוכנים יותר להתמודד עם חומר לימודי מאתגר, ולהתמיד במשימות לימודיות קשות.

יש צורך בהטמעה יעילה על מנת לשפר את התוצאות ובכדי שכל הילדים ירוויחו מההתערבויות.

גוף גדל והולך של מחקר מצביע על חשיבות ההטמעה האפקטיבית של למידה חברתית-רגשית ואסטרטגיית התערבות הקשורות לכך. המחקר מצביע על כך שהטמעה איכותית קשורה בקשר חיובי עם תוצאות טובות יותר בקרב התלמידים. בתי ספר שאין להם אסטרטגיית סדורה להטמעה של למידה חברתית-רגשית יגיעו לתוצאות גבוהות פחות עבור התלמידים שלהם בהיבטים של פיתוח המיומנויות הללו והשפעותיהן החיוביות. ניטור ההטמעה הינו חיוני לבחינת ההשפעה של ההתערבויות ובכדי לספק הנחיה בעלת ערך במונחים של כיצד כדאי להמשיך ולשפר. התנאים להטמעה אפקטיבית של למידה חברתית-רגשית

הצהרה 4 | משתלם להתמקד בהתפתחות חברתית-רגשית

תמיכה בהתפתחות חברתית-רגשית-לימודית, באמצעות הטמעה איכותיות של אסטרטגיות ותכניות בתחום למידה חברתית-רגשית ומיומנויות קוגניטיביות, מהווה שימוש חכם במשאבי הציבור מכיוון שישנם יתרונות רבים והשפעות חיוביות ארוכות טווח להטמעה זאת על היבטים חברתיים וכלכליים.

ששליטה עצמית בגיל צעיר מנבאת תוצאות ארוכות טווח- כולל בריאות טובה יותר, מצב כלכלי טוב יותר, פחות שימוש בחומרים ממכרים ופעולות פשיעה. באופן דומה, חוסר היכולת להתמודד באופן אפקטיבי עם סטרס או לווסת רגשות קשורה למגוון מחלות. זה נכון במיוחד עבור ילדים שנחשפו לסטרס כרוני הקשור פעמים רבות לעוני, אלימות, שימוש בחומרים ממכרים המהווים תנאים שיש להם השלכות ארוכות טווח על למידה, התנהגות, well-being פיזי ומנטלי.

כל התלמידים, ללא קשר לרקע שלהם, מרוויחים מהתפתחות חברתית-רגשית חיובית. בו בזמן, בנייה וטיפול של יכולות חברתיות-רגשיות ולימודיות יכולה להיות חלק מהדרך להשגת חברה הוגנת יותר.

לטיפול יכולות חברתיות-רגשיות יש פוטנציאל להשפיע על התוצאות של כולם באופן שינוי לעבר חברה הוגנת יותר לכל. התערבויות שנועדו לבנות מיומנויות חברתיות-רגשיות נמצאו כיעילות עבור כל הילדים בלי קשר למיקום גיאוגרפי (מרכז, פרפריה, עיר, התיישבות) או רקע סוציו-דמוגרפי. נמצא כי ילדים שנחשפו לסיטואציות חיים מורכבות יותר הכוללות סטרס וטראומה מועדים לאתגרים קשים יותר בתחומים החברתיים-רגשיים וכן בתחום הלימודי. עבורם, טיפוח מיומנויות חברתיות-רגשיות ולימודיות הינו רלוונטי במיוחד, היות והם יכולים לרכוש מיומנויות שיהוו לרכוש מיומנויות שיבלמו את ההשפעה השלילית של החשיפה לחוויות אדברסיביות. התמקדות בהתפתחות חברתית-רגשית ואקדמית יכולה לתרום לשינוי משמעותי אל עבר חברה שבה כל הילדים יכולים ללמוד ולהצליח.

כפי שתואר קודם לכן, על מנת שלמידה תהיה אפקטיבית יש צורך בפיתוח מיומנויות חברתיות-רגשיות ואקדמיות. כמו כן יש צורך בפיתוח על מנת להכין את הילדים להתמודד עם העולם של ימנו וכן עם סביבת החיים שהם יחוו בעתיד כמבוגרים- סביבה מורכבת, גלובלית המשתנה בתדירות גבוהה.

ההשפעה של ההתפתחות בתחומים חברתיים-רגשיים מגיעה הרבה מעבר להצלחה אינדבידואלית או הצלחה בביה"ס- יש לה יתרונות משמעותיים עבור החברה בכללותה, ה well-being של החברה, כולל השלכות על בריאות הציבור וצמיחה כלכלית.

התערבויות למידה חברתית-רגשית בעלויות נמוכות יחסית, יכולות להניב החזר גבוה על ההשקעה. ניתוח עלות-תועלת של התערבויות למידה חברתית-רגשית הניב שיעור החזר חיובי של 1:11 דולר בממוצע. עדויות מארה"ב ומהעולם מצביעות על כך שאינדבידואלים עם יכולות חברתיות-רגשיות גבוהות יותר הם בעלי תעסוקה רציפה יותר, מפגינים פחות אלימות, פחות שימוש בחומרים ממכרים, פחות התנהגות עבריינית ופחות בעיות בריאות הנפש- מה שמוביל לכך שיש פחות צורך בשירותים ממשלתיים וכפועל יוצא מכך יש חיסכון בכספי ציבור.

לבניית מיומנויות חברתיות-רגשיות יש ערך חשוב גם מבחינת פרספקטיבה של בריאות הציבור, היות והן מהוות התערבות מניעתית. למשל טיפוח מיומנות של ניהול רגשות הנו גורם מניעתי שכן הוא משנה את הדרך שבה אינדיבידואלים מסתגלים לסביבה שלהם ומגיבים לסטרס. מחקר אורך שעקב אחר 1000 ילדים, מצא

מסקנה

שילוב של התפתחות חברתית-רגשית עם הוראה אקדמית היא תשתית להצלחה של ילדים, הצלחתה של מערכת החינוך והחברה. לכל הילדים מגיעה הזדמנות ללמוד מיומנויות שהם זקוקים להן על מנת להצליח כאינדיבידואלים וכאזרחים תורמים ומעורבים. עם העקרונות המנחים הללו יש להוביל לשינוי בר קיימא המציב את האינטגרציה של התפתחות חברתית-רגשית ולימודית בקדמת המדיניות ופרקטיקות החינוך.